

Zondag 9 oktober 2011 (vierde zondag van de herfst)

EERSTE LEZING Jesaja 25,1-9 (alle volkeren komen tot de maaltijd.)

TWEEDE LEZING Matteus 22,1-14

PREEK

Gemeente van Christus, het meest gebruikte beeld van Jezus voor het Koninkrijk van God is het beeld van verloren, maar weer gevonden. Het schaap, het muntje, een zoon: ze waren allemaal verloren, maar ze zijn teruggevonden en groot is het feest dat dan wordt aangericht. Het op één na meest gebruikte beeld van Jezus voor het Koninkrijk van God is het beeld van de bruiloft. Ook een feest, eigenlijk ook een feest van verlorengevonden. Je was verloren, je was op zoek, naar jezelf en naar een partner als het kan, en als je iemand gevonden hebt, nee, je zult het ervaren als jij gevonden bent, dan is er feest. Er worden uitnodigingen verstuurd naar familie, vrienden en de bekenden. Want 'twee zielen zijn gloeiende aaneen gesmeed, en vast geschakeld en verbonden in lief en leed' (om het maar eens met Vondel te zeggen). Waar gaat dat over. Over wie? Weten we wie de bruid en de bruidegom zijn? Ja, hier weten we dat. De bruidegom is de koning, of beter gezegd de zoon van de koning, maar achter die koning en achter die zoon ontwaren we God. God is de bruidegom. In de Bijbel is de bruidegom altijd God. En de bruid? Wie de bruid is (in de Bijbel kan het met de kennis van toen altijd een vrouw zijn, een vrouw naast een man), maar die bruid dan, die Hij zich verworven heeft, die door God gevonden is, het zijn de volkeren uit Jesaja die Hij bijeen brengt, bevrijd uit gewelddadige en wrede machten. Allen koestert Hij aan zijn hart, van heind en ver gaan ze met Hem aan tafel. Bovenop een berg, zodat de hele wereld het ziet hoe daar het brood wordt gebroken en de wijn wordt gedeeld. En kijk! daar wordt de sluier die alle volken tot dan toe omsluiert weggenomen, eindelijk zien ze elkaar, de vervreemding, de onbekendheid met elkaar, de onmin daardoor veroorzaakt, de vooroordelen, de vermeende belangen die mensen van elkaar af houden, de waan dat wij in deze ene wereld zonder elkaar zouden kunnen bestaan, het is allemaal weg. Het kan dus.

Het is op een paar dagen na 9 jaar geleden dat prins Claus is overleden, vaak moet ik denken aan die wereldburger. Prins Claus heeft veel gezegd over de verhouding tussen de volkeren, misschien door zijn persoonlijke ervaring, toen hij in Nederland zo werd buitengesloten, want Nederland is niet zo tolerant. Claus rausch! klonk het op zijn bruiloftsfeest. Hij heeft meermalen gezegd dat je iemand niet het gevoel moet geven een buitenstaander te zijn. Want daardoor vervreemd je mensen van je, ontnem je ze hun motivatie, in de kerk zeggen we: dat is de zonde tegen de heilige Geest.

Maar wat zeg ik allemaal: deze bruiloft zal een feest zijn. Familieleden, vrienden en ook bekenden, allemaal hebben ze een uitnodiging gekregen. Zo staat het op de kaart: 'We zijn door elkaar gevonden. Kom en vier het met ons'. En ze hebben stieren en mestvee laten slachten, maar ook vegetarische gerechten hebben ze klaar gemaakt. Het zijn natuurlijk beelden. Maar hoe veelzeggend zijn deze beelden, wat stralen ze uit: de bijna grenzeloze gastvrijheid van deze bijzondere koning, hoe graag wil hij dat ze getuigen zijn van het huwelijk van zijn Zoon. Maar ze komen niet, de familieleden niet, de vrienden niet en de bekenden ook niet. Niemand komt. Het is dramatisch. Het is precies zoals pal hiervoor in het evangelie naar Matteus is gezegd, vorige week is het hier gelezen, dat verhaal van de pachters die de knechten en later de zoon mishandelden en doodden omdat ze de vruchten van de wijngaard van de Heer niet wilden afgeven. In het vervolgverhaal van vandaag wordt de uitnodiging voor het feest niet geaccepteerd en ook nu worden de dienaren mishandeld en gedood. Vorige week was het Israëlzondag. En het lag voor de hand, zeker met die lezing van de onrechtvaardige pachters, om te zeggen, dat die moordenaars, die lui die de vruchten niet wilden afgeven, dat dat de Joden zijn en dat kun je ook zeggen van die mensen die niet naar de bruiloft willen komen, dat zijn de Joden: ze wijzen de Zoon af, ze verzetten zich tegen zijn Koninkrijk, het Koninkrijk van God. Dat is vaak genoeg gezegd, dat staat in heel wat boeken beschreven. Maar dat is hier vorige week niet gezegd. En vandaag zeg ik het ook niet. En dat is maar goed ook, want de laatste decennia is steeds meer gebleken, dat het in deze felle polemieken, die harde confrontatie, niet om Joden tegenover christenen gaat. Ja, Jezus heeft wel kritiek op bepaalde Joodse groeperingen, op de Farizeeën bijvoorbeeld, er waait een sterk antifarizeese wind in het hele evangelie, maar anti-Joods is Hij zeker niet, Hij is zelf een Jood en al zijn leerlingen zijn Joden, en zijn gehoor. Ik zal het kort zeggen: het gaat Jezus om zijn eigen mensen, niet om mensen van buitenaf. Hij spreekt de gelijkenissen tot zijn leerlinge en tot de mensen die Hem volgen en hen bedoelt hij ook. De aanval van Jezus is interne kritiek. Dat heeft vorige week mijn voorganger Maarten Hooijmeyer hier ook uitgesproken: het is de kring rond Jezus zelf die

het laat afweten. Daarom sprak ik over familie en vrienden en buren, mensen die werden uitnodigt omdat je van hen verwacht dat ze komen, maar ze kwamen niet. Want ze hebben belangrijk zaken aan hun hoofd. Lucas spint dat helemaal uit. Het is allemaal eigenbelang, zeggen we tegenwoordig, dat is helemaal niet zo 'n modern woord, misschien wel een modern woord, maar een hele oude praktijk. Zelfs de discipelen van Jezus wisten er alles: Wat schuift het? vroegen ze, we lopen nu al zo lang met U mee, en wat hebben we allemaal opgeven, wat zal ons loon zijn. Of de moeder van de zonen van Zebedeus die komt vragen of zonen straks in het koninkrijk aan weerskanten van Jezus mogen zitten. Het zijn geen onschuldige vragen. Het is de vraag naar de autonome mens, niet om gevonden te worden, maar om zelf te vinden en te bezitten. Het zit als het ware in ons bloed, de eerste mens, de klei nog achter zijn oren (bij wijze van spreken), die geen schepsel wil zijn, geen mens, maar God zelf, Adam en Eva. Of Kain, die Abel uit de ruimte, want een broeder duldde hij niet naast zich. Dat is de gelijkenis van deze genodigden die geen genodigden willen zijn, maar zelf de invitaties willen verstrekken, de zoon willen zijn, de erfenis willen opstrijken. En dus worden de dienaren van de koning gevangen genomen, gemarteld en gedood. Dat de koning daarna hen van het leven beneemt en hun huizen platbrandt, dan is natuurlijk te verstaan binnen de gelijkenis, dat heeft verder geen betekenis. Maar wat wel betekenis heeft is het vervolg. Want het koninkrijk van God is er niet alleen voor familieleden, vrienden en buren, die het allemaal vanzelfsprekend vinden, en hun positie en hun bezittingen laten voorgaan. God denkt aan al de volkeren die Hij in het visioen van Jesaja op de berg verzameld heeft. Zij moeten bijeengehaald worden, van de toegangswegen van de stad, 'van de hoeken en de straten', tikte ik toen ik deze liturgie maakt. Ik had kunnen toevoegen van het Tahirplein en het plein van de hemelse vrede, overal waar maar mensen, worden ze vandaan gehaald., Bruine en witte, vrouwen en mannen, groten en kleinen, berooiden en rijken, hoogstaande goede mensen, maar ook ronduit slechte mensen, die het verschil tussen mijn en dijn niet kennen, want Gods idee is, dat slechte mensen goede mensen worden als ze weten dat gevonden zijn. Letterlijk werd dat afgelopen donderdag door een Marokkaanse vrouw op de televisie gezegd.

En zo vult de bruiloftszaal zich met mensen. Het is een rumoer, geklets, gekletter met bestek, gezellig met kaarsen op tafel. Dan komt de koning binnen. En ziet een gast zonder bruiloftskleed. Voor ons is het onvoorstelbaar wat er dan gebeurt. Dat je op je kleding wordt beoordeeld. Wij die in een spijkerbroek naar een begrafenis komen, zonder stropdas naar een trouwerij. Als de man geen weerwoord heeft, wordt hij gebonden aan handen en voeten en de zaal uitgegoid in de buitenste duisternis waar gejammer is en tandengeknars. Ook dat gruwelijke hoort bij de beeldspraak van de gelijkenis, maar als we er op letten wat het betekent, dan hoeven we daar niet meer bij stil te staan. Want waar het om gaat, niet of hij wel of niet een net pak aanheeft, in de Bijbel gaat het niet over fatsoen, het kleed waar het om gaat is het bruiloftskleed uit het Boek van de Openbaring staat, gemaakt van linnen gemaakt, maar dat linnen is een beeld van de rechtvaardige daden. Het is te vergelijken met wat Paulus zegt dat de liefde een kleed is dat je kunt aantrekken. Het gaat er dus niet om dat de man niet naar behoren gekleed is, nee, het gaat erom dat hij zich gedraagt zoals hier op de ze bruiloft van deze zoon, de zoon van de koning. Want hier gedraag je je anders, hier gaat het anders toe, hier zie je een ander zitten. Vroeger hingen er van die bordjes die vroeger in de tram: gaat u zitten, ik kan staan, dat is in de tram niet meer, maar hier wel, want hier achten we de ander hoger dan onszelf. Het gaat over de gemeente, de gemeente als oefenplaats voor de wereld, zoals iemand dat zei. Daarom komen we hier. Maar er is een groot probleem: zoveel mensen zijn van de kerk vervreemd. De gezelligheid vindt ik bij familie, vrienden en bekenden, de sportiviteit vindt ik zondags met mijn vrienden op het voetveld, het geestelijk voedsel bij Boeken en het Binnenhof, de bezinning in de natuur. Wat hebben wij als kerk te bieden? Dit verhaal van een man, die zichzelf niet zocht, maar op zoek ging naar het verlorene, een mantel van liefde en recht, aan één stuk geweven droeg hij over zijn schouders. Hij heeft ons gevonden, we tellen mee, we mogen er zijn. Met ons wil Hij aan tafel gaan en zijn brood delen. En niet alleen wij, het brood is er voor de hele wereld. Zonder onderscheid, zonder discriminatie. Amen.

Ds. Jeroen Bellwinkel